

О. В. Орлова-Курилова,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри менеджменту, права, статистики та економічного аналізу,
Луганський національний аграрний університет, м. Старобільськ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8382-8070

Д. О. Березовський,
к. держ. упр., доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування,
Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая,
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-9529-8505

Л. Ф. Пастернак,
старший викладач кафедри менеджменту і права,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
ORCID ID: 0000-0002-2031-1442

М. М. Рій,
викладач кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна
ORCID ID: 0000-0001-5755-4598

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.10.20

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПІДПРИЄМНИЦТВОМ: РЕГУЛЮВАННЯ ОНОВЛЕННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО СТИМУЛЮВАННЯ В УМОВАХ COVID-19

O. Orlova-Kurilova,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Management, Law, Statistics and Economical Analysis, Luhansk National Agrarian University, Starobilsk, Ukraine
D. Berezovskyi,
PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Management and Public Administration, Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University, Kyiv, Ukraine
L. Pasternak,
Senior Lecturer of the Department of Management and Law, Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine
M. Rii,
Lecturer of the Department of Foreign Languages and Culture of Professional Speech, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine

PUBLIC ADMINISTRATION OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP: REGULATION OF INSTITUTIONAL ENVIRONMENT RENEWAL AND INVESTMENT INCENTIVES UNDER COVID-19

У статті розглянуто державне управління інноваційним підприємництвом, зокрема регулювання оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання в умовах COVID-19. Доведено, що визначення детермінантів державного регулювання інноваційним підприємництвом в умовах трансформації національної економіки передбачає ключову роль держави у такому процесі. Держава в умовах оновлення інституціонального середовища та COVID-19 повинна стимулювати розвиток інноваційної діяльності у стратегічно важливих для національної економіки секторах промисловості, через підтримку інноваційних проєктів у оборонній, медичній, аграрній, фармацевтичній сферах. У таких сферах існує необхідність розвитку галузевих інноваційних кластерів в межах окремих територій, активізації інфраструктурного забезпечення та пошуку інвестицій для стимулювання сітєвих організацій. Для організаційної підтримки галузевих інноваційних кластерів існує необхідність розподілу функціональних обов'язків між державними та місцевими органами влади в частині законодавчого упорядкування, контролю, інвестиційного забезпечення роботи кластеру.

The article considers the state management of innovative entrepreneurship, in particular the regulation of institutional environment renewal and investment incentives in the conditions of COVID-19. It is proved that the definition of the determinants of state regulation by innovative entrepreneurship in the conditions of transformation of the national economy assumes the key role of the state in such a process. The state has all the levers of influence on innovative entrepreneurship and the institutional environment, it appears as an object with a set of powers in the field of ensuring the implementation of public

policy. Due to state influence, it is possible to pursue a policy to guarantee the demand for domestic innovations (especially in budget-generating industries). Using the executive, judicial and legislative branches of government, the state can regulate innovation policy, judicial protection of entrepreneurs and implement innovation policy at all levels of the economy. The creation of innovative infrastructure elements and the improvement of the institutional environment of innovative entrepreneurship are integral areas of such a policy. The state in terms of renewal of the institutional environment and COVID-19 should stimulate the development of innovation in strategically important for the national economy sectors of industry, by supporting innovative projects in the defense, medical, agricultural, pharmaceutical spheres. In such areas, there is a need to develop sectoral innovation clusters within individual territories, intensify infrastructure and seek investment to stimulate network organizations. The goal of clustering should be achieved by streamlining the interaction of cluster stakeholders, which are geographically close to each other, provided with access to innovation potential, which will guarantee them minimal transaction and transformation costs. For organizational support of sectoral innovation clusters, there is a need to divide the functional responsibilities between state and local authorities in terms of legislation, control, investment support of the cluster.

Ключові слова: державне управління, інноваційне підприємництво, регулювання, оновлення інституційного середовища, інвестиційне стимулювання, COVID-19.

Key words: public administration, innovative entrepreneurship, regulation, renewal of the institutional environment, investment incentives, COVID-19.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Держава має усі важелі впливу на інноваційне підприємництво та інституціональне оточення, вона постає, як об'єкт з комплексом владних повноважень у сфері гарантування реалізації державної політики. Завдяки державному впливу можливо здійснювати політику у напрямі гарантування попиту на вітчизняні нововведення (особливо у бюджетотворюючих галузях промисловості).

З використанням виконавчої, судової та законодавчої гілок влади держава може здійснювати нормативно-правове упорядкування інноваційної політики, судовий захист підприємців та реалізовувати інноваційну політику на усіх рівнях економіки. Створення інноваційних інфраструктурних елементів та удосконалення інституціонального середовища інноваційного підприємництва є невід'ємними напрямками такої політики. Зазначені факти обумовлюють актуальність теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЮТЬСЯ АВТОРИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Зарубіжний досвід визначення детермінантів державного регулювання інноваційним підприємництвом в умовах трансформації національної економіки дозволяє нам запропонувати напрямки, які слід адаптувати в умовах вітчизняної економіки [3; 5—7]. Превентивне значення має поліпшення нормативно-правової бази, яка буде сприяти перетворенням інституціонального середовища, підтримувати справедливую конкуренцію та забезпечувати злагоджену роботу законодавчої, виконавчої, судової гілок влади. Ключовою детермінантною при законодавчому упорядкуванні діяльності інноваційних підприємств буде внесення змін до Податкового кодексу України в частині норми щодо створення вільних від податків зон, в яких будуть функціонувати інноваційні підприємства, організації які здійснюють науководослідні роботи [8; 9].

На цей час у законодавстві України жодним чином не врегульована діяльність кластерів, отже, існує нагальна потреба у формуванні нормативно-правових положень, що визначали б специфіку організацій інноваційних кластерів, форм залучення до них стейкхолдерів ринку, стимулювання справедливої конкуренції в його межах [1; 2; 4; 10]. Існує потреба в ідентифікації основних учасників, які будуть визначати детермінанти державного регулювання інноваційним підприємництвом в умовах оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання через COVID-19.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження державного управління інноваційним підприємництвом, зокрема регулювання оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання в умовах COVID-19.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Реалізація державного регулювання інноваційним підприємництвом в межах трансформаційної економіки ґрунтується на функції цілепокладання, яка передбачає формування мети та комплексу задач спрямованих на оновлення інституціонального середовища сприятливого для розвитку та реалізації інноваційних заходів в умовах оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання через COVID-19.

Функція цілепокладання в процесі реалізації державного регулювання інноваційного підприємництва вміщує наступні блоки.

Перший блок передбачає розробку та формування необхідних законодавчих документів, а також перегляд існуючих, які регулюють:

партнерські відносини між провідними стейкхолдерами на ринку інновацій;

діяльність організацій, підприємств та інноваційних елементів інфраструктури наявних в національній економіці, що забезпечують підтримку інноваційного підприємництва;

справедливу конкуренцію між усіма учасниками інноваційного процесу;

захист інтелектуальної власності, ліцензійної та патентної діяльності створеної в результаті комерціалізації інновацій тощо.

У першому блоці також важливим є формування організаційних умов з: розробки та реалізації стратегій, механізмів, інноваційних програм; забезпечення кадрової підтримки, а саме: підготовки, перенавчання та підвищення кваліфікації персоналу, які реалізують інноваційну політику; оновлення інформаційної бази та забезпечення діджиталізації ринку інновацій; стимулювання розповсюдження інноваційних товарів та послуг на світові ринки; державному захисту на світовому рівні пріоритетів промислових підприємств, що виробляють інноваційну продукцію. Ключовим учасником, що забезпечує реалізацію державного регулювання розвитком інноваційним підприємництвом слід вважати державу. Саме вона постає активним регулятором інноваційного підприємництва. Допоміжними учасниками можуть бути венчурні компанії, лізингові підприємства, бізнес-ангели, рекрутингові агенції з підбору персоналу.

Другий блок передбачає обов'язкове оновлення та підтримку вже діючих елементів інфраструктури (технопарків, венчурних компаній, бізнес-ангелів, рекрутин-

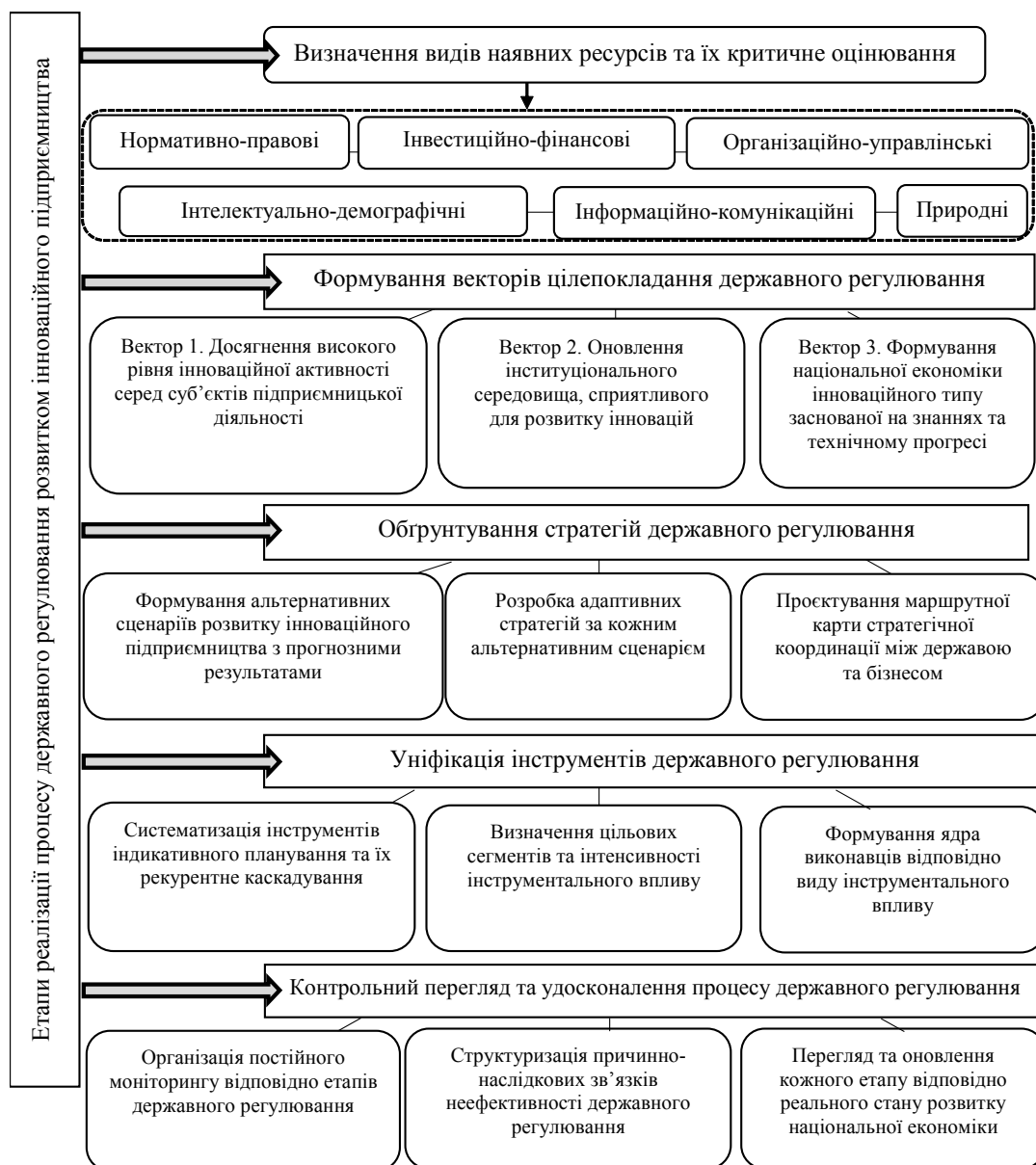

Рис. 1. Декомпозиція процесу державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання через COVID-19

гових агенцій, інвестиційних установ) необхідних для стимулювання інноваційної діяльності. Концептуальним завданням держави за нашим баченням для забезпечення дієвості інноваційної політики є створення розгалуженої мережі венчурних фондів, які є інвестиційними агентами в інноваційному підприємстві. Залучаючи власні фінансові ресурси в інноваційні проекти вони постають як головні провідники дифузії інновацій в умовах оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання через COVID-19.

До інвестиційного стимулювання інноваційного підприємництва слід віднести: утворення безподаткових зон для учасників інноваційного процесу; забезпечення пільгового режиму для експорту інноваційної продукції для підприємств, які здійснюють розповсюдження інноваційної продукції за межі України; стимулювання заходів з оновлення техніко-технологічної бази та лізингу окремих засобів виробництва; розповсюдження зовнішньоекономічних зв'язків між країнами та зарубіжними підприємствами, що працюють в інноваційній сфері; направлення цільових прямих державних інвестицій для підтримки інноваційних програм та заходів, які мають стратегічно важливу роль для країни, але не є привабливими лише для приватних інвесторів або окремих груп державних посадовців; створення сприятли-

вого інвестиційного клімату для залучення іноземних фінансових ресурсів; надання субвенцій, пільгових кредитів, гарантій повернення коштів вітчизняним та зарубіжним інвесторам, які владують кошти в інноваційне підприємництво; стимулювання попиту та пропозиції на інноваційні продукти тощо.

Перелічені заходи, які необхідно реалізовувати державі в процесі державотворення, не є вичерпними. Такі заходи повинні оновлюватися, корегуватися, переглядатися, змінюватися, розширюватися та залежати від поточного економічного та політичного курсу країни в умовах оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання через COVID-19.

Останній блок також включає необхідність фінансового стимулювання привабливих секторів національної економіки. Ураховуючи поточні соціально-економічні, стратегічні та політичні напрямки розвитку сучасної України, а також кон'юнктурні зміни привабливі сфери можуть бути такими: оборонна сфера, аерокосмічна промисловість, фармацевтика та медицина, агро-сектор.

Орієнтуючись на досвід підтримки інноваційного підприємництва за країнами світу, доцільно зобразити таку декомпозицію процесу державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва (рис. 1).

Важливим заходом державного регулювання інноваційного підприємництва є забезпечення кластеризації економіки, через створення центрів розвитку кластерних ініціатив, які будуть осередками організації інноваційного процесу на усіх державних рівнях. Такі центри в умовах оновлення інституціонального середовища та інвестиційного стимулювання через COVID-19 повинні бути адміністраторами створення, регулювання та організації роботи кластерів, які націлених на зміцнення конкурентоспроможності територій та дифузії інновацій.

Мета кластеризації повинна досягатися шляхом упорядкування взаємодії стейкхолдерів кластеру, які географічно наближені одне до одного, забезпечені доступом до інноваційного потенціалу, що буде гарантувати їм мінімальні транзакційні та трансформаційні витрати.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, визначення детермінантів державного регулювання інноваційним підприємництвом в умовах трансформації національної економіки передбачає ключову роль держави у такому процесі. Держава в умовах оновлення інституціонального середовища та COVID-19 повинна стимулювати розвиток інноваційної діяльності у стратегічно важливих для національної економіки секторах промисловості, через підтримку інноваційних проєктів у оборонній, медичній, аграрній, фармацевтичній сферах. У таких сферах існує необхідність розвитку галузевих інноваційних кластерів у межах окремих територій, активізації інфраструктурного забезпечення та пошуку інвестицій для стимулювання сільських організацій.

Для організаційної підтримки галузевих інноваційних кластерів існує необхідність розподілу функціональних обов'язків між державними та місцевими органами влади в частині законодавчого упорядкування, контролю, інвестиційного забезпечення роботи кластеру.

Література:

1. Березовський Д.О., Клочко Ю.О., Грушчін С.С., Колісник М.Е. Управління за результатами як ефективна концепція розвитку менеджменту машинобудування в Україні. Вісник Національного технічного університету "ХПІ". 2020. № 1. С. 31—35.
2. Гнатенко І.А. Визначення інновацій як інструментарію національного підприємництва. Науковий вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія "Економіка". 2018. Т. 23. Вип. 5 (70). С. 38—42.
3. Гнатенко І. Вплив національного інноваційного підприємництва на сталий розвиток ринку праці. Вісник Херсонського державного університету. 2018. № 32. С. 69—72.
4. Гнатенко І.А. Методологічні основи інституціонального аналізу національної системи інноваційного підприємництва. Науковий журнал "Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії". 2018. № 6 (18). С. 70—74.
5. Гнатенко І.А. Методологічні аспекти розвитку інноваційного підприємництва: теорія та практика: монографія. Харків: СГ НТМ "Новий курс", 2019. 253 с.
6. Brockova K., Rossokha V., Chaban V., Zos-Kior M., Hnatenko I., Rubezhanska V. Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2021. Vol. 43. № 1. P. 129—135.
7. Hnatenko I., Kuksa I., Orlova-Kurilova O. Paragenesis of entrepreneurship and innovation as drivers of the future economy. Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities. Collective monograph. Poland: Publishing House "Baltija Publishing", 2019. P. 48—61.

8. Hnatenko I., Kuksa I., Orlova-Kurilova O., Moisieieva N., Rubezhanska V. State regulation of innovative employment in the context of innovative entrepreneurship development. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2019. № 41 (2). P. 228—236.

9. Lozhachevska O., Navrotska T., Melnyk O., Kapinus L., Zos-Kior M., Hnatenko I. Management of the logistical and marketing behavior of innovation clusters in territorial communities in the context of digitalization of society and the online market. Laplage In Review. 2021. № 7 (3). P. 315—323.

10. Zos-Kior M., Hnatenko I., Isai O., Shtuler I., Samborskyi O., Rubezhanska V. Management of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2020. Vol. 42. № 4. P. 504—515.

References:

1. Berezovsky, D.O., Klochko, Y.O., Grushchin, S.S. and Kolisnyk, M.E. (2020), "Results management as an effective concept for the development of mechanical engineering management in Ukraine", Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "KHPI", vol. 1, pp. 31—35.
2. Hnatenko, I. (2018), "Definition of innovations as tools of national entrepreneurship", Naukovyy visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu imeni I. I. Mechnykova. Seriya "Ekonomika", vol. 23, 5 (70), pp. 38—42.
3. Hnatenko, I. (2018), "The Impact of National Innovative Entrepreneurship on Sustainable Development of the Labor Market", Visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu-Bulletin of the Kherson State University, vol. 32, pp. 69—72.
4. Hnatenko, I. (2018), "Methodological bases of institutional analysis of the national system of innovative entrepreneurship", Ekonomichnyy visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademiji-Economic Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy, vol. 6 (18), pp. 70—74.
5. Hnatenko, I.A. (2019), "Methodological aspects of innovative entrepreneurship development: theory and practice": monograph. Kharkiv: SG NTM "New Course", 253 c.
6. Brockova, K., Rossokha, V., Chaban, V., Zos-Kior, M., Hnatenko, I. and Rubezhanska, V. (2021), "Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 43.1, pp. 129—135.
7. Hnatenko, I., Kuksa, I., and Orlova-Kurilova, O. (2019), "Paragenesis of entrepreneurship and innovation as drivers of the future economy", Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities. Collective monograph. Poland: Publishing House "Baltija Publishing", pp. 48—61.
8. Hnatenko, I., Kuksa, I., Orlova-Kurilova, O., Moisieieva, N. and Rubezhanska, V. (2019), "State regulation of innovative employment in the context of innovative entrepreneurship development", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 41 (2), pp. 228—236.
9. Lozhachevska, O., Navrotska, T., Melnyk, O., Kapinus, L., Zos-Kior, M. and Hnatenko, I. (2021), "Management of the logistical and marketing behavior of innovation clusters in territorial communities in the context of digitalization of society and the online market", Laplage In Review, vol. 7 (3), pp. 315—323.
10. Zos-Kior, M., Hnatenko, I., Isai, O., Shtuler, I., Samborskyi, O. and Rubezhanska, V. (2020). "Management of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 42.4, pp. 504—515.

Стаття надійшла до редакції 27.08.2021 р.